



UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Differentieel opvoedingsgedrag en kinderlijke ontwikkeling: een onderzoek bij identieke tweelingen

Tavecchio, L.

Publication date

2009

Document Version

Final published version

Published in

Kind en Adolescent Review

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tavecchio, L. (2009). Differentieel opvoedingsgedrag en kinderlijke ontwikkeling: een onderzoek bij identieke tweelingen. *Kind en Adolescent Review*, 16(4), 488-490.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Differentieel opvoedingsgedrag en kinderlijke ontwikkeling

Een onderzoek bij identieke tweelingen

Onderzoek waarin meer dan één kind uit hetzelfde gezin participeert, heeft laten zien dat ouders zich anders gedragen naar verschillende kinderen in het gezin en dat deze verschillen in ouderlijk gedrag invloed hebben (zie bijvoorbeeld Dunn & Plomin, 1990). En uit gedragsgenetisch onderzoek weten we al lang dat de zogenaamde ‘niet-gedeelde omgeving’ een zeer belangrijke bron van omgevingsinvloeden is (zie o.a. Plomin & Daniels, 1987). Deze omgevingsinvloeden worden *niet gedeeld* door alle gezinsleden, denk bijvoorbeeld aan de hierboven genoemde verschillen in opvoeding die twee kinderen uit hetzelfde gezin krijgen. Omgevingsinvloeden die alle kinderen in het gezin delen – de zogenaamde ‘gedeelde omgeving’, zoals ouderlijke stress of depressie, of de socio-economische status van het gezin – zijn, volgens datzelfde gedragsgenetisch onderzoek, veel minder belangrijk. In termen van *opvoedersgedrag* houdt dit in dat ouders hun kinderen verschillend opvoeden en dat kinderen binnen hetzelfde gezin het opvoedersgedrag van hun ouders verschillend ervaren. De vraag is hoe kinderen reageren op deze niet-gedeelde opvoedingsgedragingen van hun ouders.

Om meer inzicht te krijgen in de consequenties van deze niet-gedeelde ervaringen met opvoedingsgedrag, is onderzoek zich in toenemende mate gaan richten op de samenhang tussen verschillen in opvoeding binnen het gezin en het gedrag van kinderen. Dit onderzoek gaf duidelijke aanwijzingen dat niet-gedeeld opvoedingsgedrag – ook wel *differentieel* opvoedingsgedrag genoemd – gerelateerd is aan verschillende kindgedragingen en dus een unieke bijdrage levert aan de ontwikkeling van het kind (Feinberg & Hetherington, 2001; Stocker, 1995), ook met betrekking tot probleemgedrag (McGuire, Dunn & Plomin, 1995).

In dit type onderzoek is tot nu toe echter zelden gebruik gemaakt van *meerdere* informanten of methoden om variabelen te identificeren die via niet-gedeelde omgevingsmechanismen werken. En ook longitudinaal onderzoek naar gedragsverandering is nauwelijks uitgevoerd. Mullineaux, Dieter-Deckard, Petrill en Thompson (2009) voerden daarom cross-sectionele én longitudinale analyses uit van *differentieel* negatief en positief *opvoedingsgedrag* van moeders in relatie tot

verschillen tussen beide leden van identieketweelingparen wat gedrags- en emotionele problemen en positieve betrokkenheid betreft, in een poging om niet-gedeelde omgevingsprocessen in de overgang naar de middenkindertijd op het spoor te komen.

Aan het onderzoek werd deelgenomen door 77 identieketweelingparen. De kinderen en hun moeders werden twee keer thuis bezocht, met een jaar tussenruimte. Bij het eerste bezoek waren de kinderen gemiddeld iets ouder dan zes jaar. De moeder nam met elk van beide kinderen afzonderlijk deel aan een coöperatieve, gestructureerde taak van 10 minuten die op video werd vastgelegd. Deze opnamen werden beoordeeld door getrainde observatoren met de PARCHISY (Parent-Child Interaction System), op positieve controle (prijzen, uitleg geven e.d.), negatieve controle (kritiek, ingrijpen) en uiting van positieve ([glim]lachen) en negatieve (afwijzen, fronsen, norske toon) gevoelens naar het kind. Kindgedrag werd beoordeeld op uiting van positieve ([glim]lachen) en negatieve (afwijzing, fronsen, norske toon) gevoelens tijdens de taak én op de responsiviteit van het kind op vragen, commentaar en gedrag van de moeder. De gevoelens van de moeder voor elk van de co-twins werden gemeten met de *Parent Feelings Questionnaire*, bestaande uit een negativiteitschaal en een positiviteitschaal. Daarnaast vulde de moeder voor beide kinderen afzonderlijk de *Child Behavior Checklist (CBCL)* in, die scores oplevert voor externaliserend (agressiviteit, gedragsproblemen) en internaliserend (depressief, teruggetrokken/in zichzelf gekeerd) probleemgedrag.

Uit de resultaten komt naar voren dat het kind met *meer gedragsproblemen* (zowel op basis van rapportage door de moeder als op basis van observatiegegevens) en *minder positieve sociale betrokkenheid*, op beide meettijdstippen van de moeder *meer negatieve gevoelens* en *minder warmte* ontving dan het genetisch identieke tweelingbroertje of -zusje (rapportage door moeder en observatiegegevens). Deze patronen, dat wil zeggen de zojuist beschreven samenhang tussen veranderingen in differentiële gedragsproblemen en positieve betrokkenheid van de co-twins en veranderingen in het differentiële opvoedingsgedrag van de moeder, bleken bovendien stabiel over de periode van één jaar.

De onderzoeksresultaten van Mullineaux c.s. laten daarmee overtuigend zien dat differentiële opvoedingsgedragingen (althans van moeders) op het gebied van warmte en de uiting van negatieve gevoelens – zowel zelfgerapporteerd als geobserveerd door anderen – belangrijke aspecten blijken te zijn van verschillen in ontwikkeling tussen genetisch identieke tweelingbroertjes en -zusjes, zowel met betrekking tot problematisch als adaptief gedrag in de middenkindertijd. Overigens werd een dergelijke resultaat niet gevonden voor inter-

naliserend kindgedrag. Dit is mogelijk te wijten aan het feit dat internaliserend (depressief en teruggetrokken/in zichzelf gekeerd) probleemgedrag moeilijker te beoordelen is. Nader onderzoek naar de samenhang tussen differentieel opvoedingsgedrag en de ontwikkeling van internaliserend probleemgedrag is dus gewenst, evenals longitudinaal onderzoek met een langere looptijd dan één jaar. Pas dan is te zeggen of de gevonden samenhangen ook op lange(re) termijn en in latere ontwikkelingsfasen een overeenkomstig stabiel patroon vertonen.

Louis Tavecchio

Literatuur

- Dunn, J. & Plomin, R. (1990). *Separate lives: Why siblings are so different*. New York: Basic Books.
- Feinberg, M. & Hetherington, E.M. (2001). Differential parenting as a within-family variable. *Journal of Family Psychology*, 15, 22-37.
- McGuire, S., Dunn, J., & Plomin, R. (1995). Maternal differential treatment of sibling and children's behavioral problems: A longitudinal study. *Development and Psychopathology*, 7, 515-528.
- Mullineaux, P.Y., Deater-Deckard, K., Petrill, S.A., & Thompson, L.A. (2009). Parenting and Child Behaviour Problems: A longitudinal analysis of non-shared environment. *Infant and Child Development*, 18, 133-148.
- Plomin, R. & Daniels, D. (1987). Why are children in the same family so different from one another? *Behavioral and Brain Sciences*, 10, 1-59.
- Stocker, C. (1995). Differences in mothers' and fathers' relationships with siblings: Links with children's behavior problems. *Development and Psychopathology*, 7, 499-513.